

ЕЗИКОВА КУЛТУРА / LANGUAGE CULTURE

ЗА УПОТРЕБАТА НА ТАКА НАРЕЧЕНИТЕ МЪЖКОЛИЧНИ ЧИСЛИТЕЛНИ ИМЕНА – САМОСТОЯТЕЛНО И КАТО ЧАСТ ОТ СЪСТАВНИ ЧИСЛИТЕЛНИ

ЛОРА ЖЕЛЕВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“
ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
l.mikova@ibl.bas.bg

При посочване на определен брой лица, сред които има мъже, възникват трудности при избора на числително име. Колебанията са между обикновените числителни и така наречените мъжколични числителни имена: *седем преподаватели* или *седмина преподаватели*; *сто двацет и девет лекари* или *сто двацет и деветима лекари*. В текста се представят нормативните препоръки за употребата както на прости, така и на съставни числителни имена в съчетание със съществителни от мъжки род, означаващи лица (мъже или група от мъже и жени).

ON THE USE OF THE SO-CALLED MASCULINE PERSONAL NUMERALS INDIVIDUALLY AND AS PART OF COMPOUND NUMERALS

LORA ZHELEVA

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
l.mikova@ibl.bas.bg

When a group of people including one or more men is referred to, language users experience difficulties in choosing between a regular and a masculine personal numeral, for instance: *седем преподаватели* and *седмина преподаватели* (*seven teachers*) or *сто двацет и девет лекари* and *сто двацет и деветима лекари* (*one hundred and twenty nine doctors*). The article discusses the normative recommendations for the use of numerals with nouns referring to groups consisting of men or men and women.

Когато е необходимо да се посочи броят на няколко лица, които са мъже или група от мъже и жени, изборът между така наречените мъжколични числителни имена като *петима*, *шестима* и под. и обикновените числителни имена като *пет*, *шест* и под., когато те се съчетават със съществителни от мъжки род, понякога поражда затруднения, напр. *шестима преподаватели* или *шест преподаватели*. Това се отнася и за съставните числителни бройни имена: *двайсет и деветима лекари* или *двайсет и девет лекари*.

По-нататък ще представим нормативните препоръки в това отношение както при простите, така и при съставните числителни бройни имена.

Прости числителни бройни имена

Когато става въпрос за няколко лица, които са мъже или група от мъже и жени, от 2 до 6 в книжовния език е правилно да се употребяват мъжколичните числителни имена: *двама*, *трима*, *четирима*, *петима*, *шестима души*.

При 7 и 8 книжовна и стилистично неутрална е употребата на числителните *седем* и *осем*, например *седем студенти*, *осем певци*. Мъжколичните числителни *седмина* и *осмина* също са книжовни, но са стилистично маркирани, тъй като в съвременния книжовен език се възприемат като остарели: *седмина майстори*, *осмина началници*.

Когато се говори за 9 и 10 мъже или група от мъже и жени, правилно е да се използват както *девет* и *десет*, така и *деветима* и *десетима*, например *девет кандидати* и *деветима кандидати*; *десет отговорници* и *десетима отговорници*. За разлика от *седмина* и *осмина* числителните *деветима* и *десетима* не са остарели в съвременния книжовен език.

Съставни числителни бройни имена

При съставните числителни, завършващи на 2, в съчетание със съществителни имена, означаващи мъже или група от мъже и жени, е книжовна употребата само на мъжколичното числително *двама*, например *двайсет и двама учители*; *сто и двама депутати*.

Когато съставните числителни завършват на 3, 4, 5 и 6 и се съчетават със съществителни за лица (мъже или група от мъже и жени), в книжовния език е допустимо да се използват както *три*, *четири*, *пет* и *шест*, така и *трима*, *четирима*, *петима* и *шестима*: *трийсет и три помощници* и *трийсет и трима помощници*; *осемдесет и четири служители* и *осемдесет и четирима служители*; *сто двамадесет и пет ученици* и *сто двамадесет и петима ученици*; *хиляда двеста петдесет и шест участници* и *хиляда двеста петдесет и шестима участници*.

За съставните числителни, завършващи на 7 и 8, препоръката е същата като при простите числителни *седем* и *осем* – правилно е да се използват *седем* и *осем*, например *шейсет* и *седем специалисти*, *четиресет* и *осем готвачи*. Употребата на *седмина* и *осмина* не е не книжовна, но е стилистично маркирана, тъй като се усеща като остаряла в съвременния език: *двайсет* и *седмина езиковеди*, *двеста седемдесет* и *осмина архитекти*.

И за съставните числителни, които завършват на 9 и 10, важи същото правило, както и за простите числителни: книжовни са и *девет*, и *деветима*, и *десет*, и *десетима*: *трийсет* и *девет директори* и *трийсет* и *деветима директори*; *триста* и *десет ученици* и *триста* и *десетима ученици*.

✉ *Гл. ас. д-р Лора Желева*

Секция за съвременен български език

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

при Българската академия на науките

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ *Assist. Prof. Lora Zheleva, PhD*

Department of Modern Bulgarian Language

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria